

RIVM Corona Gedragsunit, verdiepende interviews - 17 juni 2020

Ronde 3: Jongeren en corona

Onderstaande analyse is gebaseerd op (telefonische) interviews met 35 jonge respondenten, tussen de 16-24 jaar, en 11 respondenten van 25 jaar en ouder. De 35 jonge respondenten bestonden uit 29 eenmalige respondenten en 6 cohort respondenten. Voor dit onderzoek naar jongeren is samengewerkt met onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam (UvA), vakgroep Forensische Orthopedagogiek. Van de 29 eenmalige respondenten zijn 15 respondenten geselecteerd door de UvA omdat zij een vorm van jeugdhulp ontvangen, in een opvang verbleven en/of praktijkonderwijs volgen. De interviews zijn gehouden tussen 3 en 10 juni 2020.

Versoepelingen welkom, maar nog niet uitgenut

Bij de meeste jongeren waren de versoepelingen zeer welkom en hebben ze geleid tot uitbreiding van hun activiteiten. Dat gaat dan met name om het weer in een fysieke omgeving ontmoeten van vrienden, maar ook over het weer aan het werk gaan, sporten en een bezoek aan de kapper. Bij al deze activiteiten wordt wel rekening gehouden met de geldende maatregelen, ondanks dat het niet altijd lukt om alle regels in acht te nemen.

"Economisch gezien was het wel tijd voor versoepelingen. Op een gegeven moment moet je kijken hoe het virus zich ontwikkelt als we het meer loslaten. De timing was goed, omdat er ook minder ziekenhuisopnames zijn."

Opvallend is dat de meeste jongeren maar met mate gebruik maken van de geboden versoepelingen. De activiteiten die door de versoepelingen weer mogen, worden nog lang niet allemaal gedaan. Zo vinden veel van de ontmoetingen nog steeds online plaats.

Voor de nog geldende maatregelen is breed draagvlak onder de jongeren, omdat ze de maatregelen als een noodzakelijk kwaad zien om de verspreiding van het virus onder controle te krijgen. Een beperkt aantal jongeren zou echter graag een differentiatie zien van de aanpak, waarbij voor jongeren meer versoepelingen gelden, zolang ze maar niet in contact komen met ouderen of andere kwetsbare groepen. Een enkeling is nog sceptischer ten aanzien van de maatregelen en ziet er het nut niet van in.

Naleving anderhalvemetermaatregel hangt af van situatie

Twee op de vijf geïnterviewde jongeren geeft aan dat naleving van de 1,5 meterregel lukt of probeert dit in elk geval zo veel mogelijk. Situaties waarbij 1,5 meter afstand houden het beste lukt, zijn in de openbare ruimte en op straat. De meest genoemde redenen hiervoor zijn dat er buiten voldoende ruimte is, omdat ze de regels van het kabinet willen opvolgen en omdat ze rekening willen houden met anderen, zoals mensen met een kwetsbare gezondheid en ouderen.

Een kwart van de geïnterviewde jongeren geeft aan dat het niet altijd lukt om 1,5 meter afstand te houden en dat het afhankelijk is van de locatie.

"Ik vind het prima om die 1,5 meter afstand te houden, omdat het wel in mijn systeem zit. Maar het is wel afhankelijk van de situatie, want in het ov en de supermarkt is het echt niet te doen."

De situatie die het meest genoemd wordt door jongeren is als ze met vrienden en/of familie (waarmee ze geen huishouden delen) ergens binnen afspreken. De reden die het vaakst wordt aangedragen is risicoperceptie: geïnterviewden verwachten dat de kans klein is dat zij besmet worden als zij zich omringen met vrienden of familie. Ze vertrouwen erop dat vrienden/familie alleen in de buurt komen als ze geen klachten hebben. Ook wordt nabij/fysiek contact belangrijker gevonden dan het risico om besmet te worden met het virus. Tot slot wordt als reden genoemd dat andere mensen in de omgeving zich niet aan de regel houden of hier negatief tegenover staan of dat het in de vriendengroep of familie van de geïnterviewde niet de sociale norm is om je aan de 1,5 meter afstand te houden. Jongeren die in groepen samenwonen, zoals een woongroep of opvanglocatie, geven aan dat het op die locatie niet lukt om de anderhalvemetermaatregel na te leven, vanwege de fysieke ruimte en de drukte daar.

Ideeën van jongeren

De geïnterviewde jongeren hebben ook een aantal ideeën gegeven over wat kan helpen om de maatregelen na te leven. Aanpassingen van de fysieke omgeving worden genoemd en gewaardeerd. Denk aan markeringen zoals cirkels in het gras of pijlen waarmee looproutes worden aangegeven. Voor sommige helpt het als er meer toezichthouders zijn of zou een systeem van belonen bij het wel naleven van de maatregelen zijn vruchten kunnen afwerpen. Een ander idee is om de regels te versoepelen voor mensen die niet kwetsbaar zijn, waarbij je wel rekening moet blijven houden met kwetsbare mensen. Jongeren noemen ook als idee om meer contact toe te staan bijvoorbeeld binnen een familie of binnen een vriendengroep. Tot slot geven sommige jongeren aan dat het zichtbaar maken van de gevolgen van niet-naleving kunnen helpen.

Basisregel 'vermijd drukte' goed, maar onduidelijk

Iets minder dan de helft van de geïnterviewde jongeren vindt de maatregel 'vermijd drukte' over het algemeen een goede maatregel, maar een derde geeft aan de maatregel niet duidelijk te vinden. De onduidelijkheid zit hem in het feit dat iedereen een ander idee heeft bij wat 'drukte' is en daarbij is het ook locatie- en tijdafhankelijk, wat maakt dat je niet altijd vooraf weet of het druk is.

Het overgrote deel van de geïnterviewde jongeren geeft aan dat ze drukke plekken proberen te vermijden. De belangrijkste reden die daarvoor wordt genoemd is dat ze op dit moment geen behoefte hebben om een drukke plek te bezoeken. Daarnaast speelt een belangrijke rol dat jongeren geloven dat drukte vermijden de kans verkleint op besmetting. Een andere belangrijke reden om drukke plekken te vermijden is dat ze zich verantwoordelijk of solidair voelen met andere mensen of omdat ze zelf niet ziek willen worden. Tevens wordt vaak de reden genoemd dat mensen zich bewust tot doel stellen om geen drukke plekken te bezoeken. Als ze wel een drukke plek willen bezoeken denken ze van te voren na hoe ze dit zullen aanpakken. Opvallend is dat geïnterviewden in dat geval noemen dat ze dan alleen naar zo'n plek gaan als ze daar 1,5 meter afstand kunnen houden. Met andere woorden: een plek wordt niet als te druk beschouwd als je nog 1,5 meter afstand tot elkaar kunt houden.

Boetes geen motivatie voor naleving

Jongeren vinden dat boetes helpen om ervoor te zorgen dat andere mensen zich aan de regels houden. Veel jongeren geven aan dat de kans om een boete krijgen voor hun geen motivatie is om zich aan de anderhalvemetermaatregel te houden, omdat ze deze regel vaak al naleven. Als er handhaving in de buurt is, is dat voor hun wel een extra check om een eventuele boete te voorkomen.

Visie van volwassenen op jongeren in kader van naleving

Bij de volwassenen die we deze ronde hebben geïnterviewd (11 van de cohortrespondenten) heerst met name het beeld dat veel jongeren zichzelf minder vatbaar achten voor het oplopen van het virus en als gevolg daarvan de gedragsregels ook minder streng volgen. Deels hebben ze daar ook wel begrip voor, omdat ze inzien dat juist de jongeren te kampen hebben met een grote behoefte aan fysieke ontmoetingen die nu beperkt worden (bijvoorbeeld door het wegvallen van mogelijkheden voor sport en ontspanning). Veel volwassenen maken zich zorgen als zij zien dat jongeren in de openbare ruimte zich niet houden aan met name de anderhalvemetermaatregel. Opvallend is dat volwassenen niet op het netvlies hebben dat jongeren zich ook aan de maatregelen houden vanwege kwetsbare ouderen, zoals blijkt uit de interviews met jongeren zelf. Tot slot zijn er ook volwassenen die aangeven dat er jongeren zijn die zich wel aan de maatregelen houden.

Coronacrisis negatieve invloed op stemming

Meer dan de helft van de geïnterviewde jongeren geeft aan dat de coronacrisis en bijbehorende maatregelen negatief van invloed zijn op hun stemming. Ze slapen minder, zijn negatiever geworden, voelen zich eenzaam of geïrriteerd en maken zich meer zorgen over hun eigen gezondheid en/of schoolprestaties. Het merendeel van hen geeft aan geen behoefte te hebben aan psychologische hulp hiervoor. Van degene die wel hulp ontvangen of daar behoefte aan hebben, zijn de meeste negatief over de digitale communicatie met hulpverleners. Er zijn ook jongeren die benoemen dat dit alles hen iets positiefs heeft gebracht. Zo was er meer ruimte om te doen wat ze zelf wilden en konden sommigen meer creatief bezig zijn met bijvoorbeeld schrijven en pianospelen. Jongeren die in groepen samenwonen, zoals een woongroep of opvanglocatie, geven aan dat het door de coronacrisis niet goed met hen gaat, variërend van een dipje tot veel moeilijkheden ervaren door de situatie. Als de situatie voor de coronacrisis al lastig was, zijn de problemen verergerd en is het moeilijk om daarvan te herstellen. Met het grootste deel van de jongeren die zelfstandig of bij de ouders wonen gaat het goed.

Steunfiguur jongere heeft positieve invloed op naleving maatregelen

De meeste jongeren geven aan dat ze naast hun ouder(s) iemand hebben naar wie ze toe kunnen voor raad en advies, een mentorfiguur, zoals schoonouders, opa's en oma's, collega's, vrienden van ouders of begeleiders van school. Met diegene bespraken zij over het algemeen de coronacrisis en de getroffen maatregelen. Deze gesprekken hadden voor het merendeel van de jongeren een positieve invloed op het naleven van de maatregelen. Dit maakte hen bewuster van hun handelen, motiveerde ze om vol te houden, en door het kennisnemen van ervaringen in de zorg en/of de ervaring en beleving van ouderen namen ze de maatregelen serieuzer.

Negatieve testuitslag gezien als momentopname

De toegenomen mogelijkheden om je bij de GGD te laten testen op de aanwezigheid van het coronavirus wordt door vrijwel iedereen als een positieve ontwikkeling gezien waar mensen ook graag gebruik van willen maken zodra men klachten krijgt die kunnen wijzen op corona. Hierbij is geen verschil waarneembaar tussen jongeren en andere groepen, ook niet in de ernst van de klachten die aanleiding zijn om contact op te nemen met de GGD. Verreweg de meesten geven aan pas bij meerdere symptomen die kunnen wijzen op corona (o.a. koorts, hoesten, verkoudheid) zich te laten testen. Die brede overeenstemming in handelingswijze geldt ook voor het gedrag zodra er een positieve of negatieve uitslag binnenkomt. Als de test aangeeft dat het coronavirus aanwezig is bij geïnterviewden, zal bijna iedereen ervoor kiezen om in thuis-quarantaine te gaan. Ook ziet niemand een negatieve testuitslag als vrijbrief om te stoppen met het naleven van de maatregelen. Er zijn ook jongeren die aangeven zich niet te laten testen. Deze jongeren zijn al hard getroffen door de coronacrisis en twijfelen over de haalbaarheid van de maatregelen.